

Agresja – co wiemy na jej temat?

Agresja wśród dzieci jest szeroko komentowanym zjawiskiem w przestrzeni publicznej. Niniejsze zagadnienie wzbudza ogromne zainteresowanie zarówno w środowisku pedagogów, socjologów, jak i psychologów. Mimo podejmowania licznych działań, mających na celu jej zapobieganie, agresja wśród dzieci nadal zdaje się nie słabnąć na swojej sile.

Czynniki ryzyka rozwoju agresji wśród dzieci

Ryzyko, które bierzemy pod uwagę w kontekście przejawiania zachowań agresywnych przez dzieci i młodzież opisywane jest jako: zwiększone prawdopodobieństwo występowania zachowań agresywnych pod wpływem działania określonych czynników. Dzięki określeniu czynników, wpływających na powstawanie niniejszego zjawiska, możliwe staje się opracowanie skutecznych działań profilaktycznych.

Na podstawie danych pochodzących z literatury przedmiotu, możemy wyróżnić następujące czynniki ryzyka rozwoju agresji wśród dzieci:

- **Podatność genetyczną** – szacuje się, że dziedziczność może wyjaśniać blisko 50% zachowań agresywnych;
- **Inne czynniki neurobiologiczne** – związane na przykład z przebyciem urazów okołoporodowych, doznaniem późniejszych urazów w obrębie czaszki;
- **Specyficzny układ czynników rodzinnych** – związanych na przykład z niewłaściwym egzekwowaniem dyscypliny lub brakiem odpowiednich wzorców do naśladowania;
- **Niekorzystny kontekst społeczno-kulturowy** – na przykład, związany z niskim statusem socjoekonomicznym rodziny. Do czynników ryzyka z niniejszej grupy zaliczamy również: ubóstwo, przestępczość, częste zmiany miejsca zamieszkania, częste korzystanie z gier komputerowych oraz oglądanie filmów, które charakteryzują się wysokim stopniem przemocy oraz agresji.

Warto jednak pamiętać, że wyżej wymienione czynniki mogą jedynie predysponować do występowania zachowań agresywnych wśród dzieci.

Agresja w rodzinie i jej wpływ na kształtowanie postaw dziecka

Zapewnienie w środowisku rodzinnym atmosfery akceptacji i bezpieczeństwa wpływa na kształtowanie się u dziecka właściwych sposobów radzenia sobie z trudnymi emocjami. Ponadto, niezwykle istotne jest przejawianie konsekwentnych zachowań ze strony rodziców. **W sytuacji, w której dziecko nie otrzymuje ze strony swoich opiekunów dostatecznej uwagi oraz zrozumienia, może doświadczać poczucia krzywdy. Dlatego też, w celu zwrócenia na siebie uwagi, często zaczyna przejawiać zachowania agresywne.** Dodatkowo, dziecko doświadczające braku zainteresowania, uczy się stosowania agresji w celu rozwiązywania własnych problemów. Na podstawie danych pochodzących z literatury, można wysunąć wniosek, iż dzieci są skłonne do przejawiania agresji, wtedy gdy:

- zaobserwują, że takie zachowanie przynosi im korzyść – uwaga rodziców jest dla niego swego rodzaju nagrodą, która umacnia powyższy wzorec;

- naśladować zachowania agresywne osób ze swojego otoczenia.

Należy pamiętać, że niereagowanie na przejawy agresji może doprowadzić do powielania niniejszych zachowań w przyszłości. Dlatego też, tak ważne jest, aby rodzice reagowali na przejawy agresji u swoich dzieci możliwe jak najszybciej i jak najskuteczniej.

Przejawy agresji wśród dzieci

Agresja wśród dzieci może przybierać różne formy. We współczesnym świecie najczęściej do czynienia mamy z agresją, która rozprzestrzenia się za pomocą nowych technologii, co sprzyja rozwojowi zjawiska cyberprzemocy. Niemniej jednak, dzieci w środowisku szkolnym doświadczają również agresji słownej, która niejednokrotnie wiąże się z obraźliwymi wyzwiskami, rozsiewaniem złośliwych plotek, jak również oczernianiem. Zdarza się również, iż nawet najmłodsze dzieci w wieku szkolnym padają ofiarą przemocy fizycznej ze strony swoich rówieśników. Niniejsze działania najczęściej związane są z kopaniem, szarpaniem lub biciem. W ramach agresji rówieśniczej może również dochodzić do niszczenia przedmiotów innych uczniów. Warto przy tym pamiętać, że dzieci, które padają ofiarą agresji ze strony rówieśników, często nie przyznają się do swoich problemów. Dlatego też, tak ważne jest, aby zarówno rodzice, jak i nauczyciele czujnie obserwowali wszelkie zmiany, jakie zachodzą w zachowaniu dziecka. Agresja wśród dzieci zawsze stanowić będzie niepokojące zjawisko. Jej przejawy doprowadzić mogą bowiem do poważnych konsekwencji, które wpływają na przejawianie określonych zachowań i postaw w życiu dorosłym. Dlatego też, tak ważne jest podejmowanie odpowiednich działań profilaktycznych, zarówno w środowisku szkolnym, jak i domowym. Dodatkowo, osoby, które doświadczają lub przejawiają zachowania agresywne powinny otrzymać fachowe wsparcie psychologiczne. Dzięki współpracy ze specjalistą możliwe staje się zrozumienie własnego zachowania oraz konsekwencji z nim związanych. Ponadto, podczas pracy z dzieckiem, psycholog jest w stanie wpłynąć na kształtowanie się w dziecku właściwych wzorców postępowania w sytuacjach konfliktowych.

Bibliografia

1. Aronson E., Wilson T., Akert R., Psychologia społeczna. Serce i umysł. Poznań 2012
2. Bandura A., Walters R., Agresja w okresie dorastania. Warszawa 1968
3. Barłóg K., Analiza zachowań agresywnych dzieci w wieku przedszkolnym a ich środowisko rodzinne, (w:) M. Binczycka-Anholcer (red.), Agresja i przemoc a zdrowie psychiczne. Warszawa-Poznań 2001
4. Bryłka R., Wpływ rodziny na powstawanie agresji u dzieci, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2000
5. Cywińska M., Zachowania agresywne u dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym w sytuacjach konfliktu, (w:) D. Borecka-Biernat (red.), Zaburzenia w zachowaniu dzieci i młodzieży w kontekście trudnych sytuacji szkolnych i pozaszkolnych. Kraków 2011
6. Kirwil L., Formowanie się agresywności u dzieci, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”. 1992, 10
7. Liberska H., Matuszewska M., Wybrane czynniki i mechanizmy powstania agresji w rodzinie, (w:) M. Binczycka-Anholcer (red.), Agresja i przemoc a zdrowie psychiczne. Warszawa-Poznań 2001

8. Wałęcka-Matyja K., Zachowania agresywne adolescentów jako efekt stylu wychowania w rodzinie, (w:) D. Borecka-Biernat (red.), Zachowania agresywne dzieci i młodzieży. Warszawa 2013;

Opracowała : Pedagog szkolny –Dominika Musiał